

РОЗДІЛ II. СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ, ПІДЛІТКІВ ТА МОЛОДІ

УДК 37.011:373+37.032

А. А. Бєседіна

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ШКІЛ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

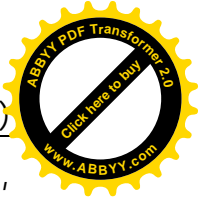
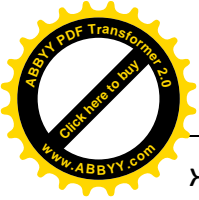
У статті досліджено передумови становлення Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю. Проаналізовано нормативно-правову базу зорієнтовану на забезпечення здорового способу життя у школах України. Акцентовується увага на необхідності організації шкіл сприяння здоров'ю, їх готовності до участі в проекті.

Ключові слова: здоров'я, здоров'язбереження, формування здорового способу життя, ціннісне ставлення до здоров'я, школи сприяння здоров'ю, мережа шкіл, Національна мережа шкіл сприяння здоров'ю, Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю.

Постановка проблеми. Питання покращення здоров'я людини та здоров'я нації є найбільш актуальними під час розв'язання внутрішніх і зовнішніх завдань розвитку кожної країни, оскільки здоров'я населення – інтегральний показник соціального благополуччя, важливий складник забезпечення стійкого розвитку – бажаної перспективи й мети для кожної країни та світової спільноти.

Сьогодні, як ніколи раніше, постає проблема виховання свідомого ставлення учнів до свого здоров'я як найвищої соціальної цінності, яка дасть їм змогу успішно виконувати будь-які життєві та соціальні ролі, бути творцем свого життя, активно інтегруватись до сучасного суспільства. Закономірно, що в Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті одним із найголовніших завдань є навчання людини відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших як до найвищої суспільної й індивідуальної цінності. Тому важливим є діяльність Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю (НМШСЗ) у цьому напрямі, бо саме школа має великі можливості у здійсненні ряду заходів із питань збереження і зміцнення здоров'я.

Аналіз актуальних досліджень. Особливої актуальності набувають роботи, які стосуються формування ціннісного ставлення до здоров'я, збереження здоров'я, формування культури здоров'я і здорового способу

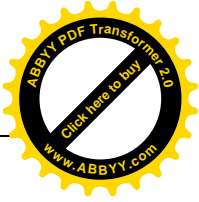
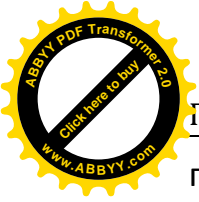
життя у школярів, що висвітлюються у дослідженнях Т. Бойченко, Г. Бондаренко, В. Бурдуна, Е. Вільчковського, Г. Власюк, В. Горашука, Н. Денисенко, О. Дубогай, Г. Дабагяна, Д. Зарідзе, С. Кириленко, М. Кобринського, В. Оржеховської, О. Пилипенко, С. Свириденко, Г. Силіної та ін. Діяльність мережі шкіл сприяння здоров'ю досліджували Н. Василенко, О. Єжова, Н. Комарова, І. Поташнюк, В. Терещенко, В. Шахненко, О. Шиян та ін. Ученими М. Амосовим, Г. Апанасенко, І. Брехманом, В. Петленком та ін. досліджено феномен здоров'я.

Зазначена проблема набуває ще більшого значення для сучасної школи, про що свідчать документи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Низкою загальноосвітніх шкіл, закладів інтернатного типу, позашкільних закладів України набуто цінний досвід здоров'яспрямованої діяльності, яка забезпечує збереження, відновлення та зміцнення здоров'я вихованців. Водночас ефективність діяльності НМШСЗ нижча у порівнянні із роботою Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю (ЄМШСЗ). Для дослідження організаційно-педагогічних засад НМШСЗ необхідно розглянути передумови її виникнення.

Мета статті полягає у дослідженні передумов створення НМШСЗ.

Виклад основного матеріалу. Хронологічними рамками дослідження обрано другу половину ХХ ст., оскільки процеси, що відбувались у зазначений період, мали значний вплив на формування сучасного бачення світовою спільнотою ролі освіти у сфері здорового способу життя учнів.

У цей період освіта з питань здорового способу життя (ЗСЖ) в основному мала інформативний характер. На той час проблеми здоров'я, здоров'язбереження розглядалися суб'єктивно, питання лікування переважало над профілактикою, не було цілісного підходу до індивідуального здоров'я учнів. Особливо важливим для формування здорового способу життя в царині громадського здоров'я став висновок канадських учених, зроблений у 1974 році: для збереження здоров'я населення важливий не стільки рівень розвитку медицини та медичного обслуговування, стан довілля, скільки ставлення людини до здоров'я й дотримання нею здорового способу життя [1]. З того часу в світі активізувалася робота з розробок нових підходів і моделей до охорони здоров'я людини, яка призвела до появи великої кількості проектів і

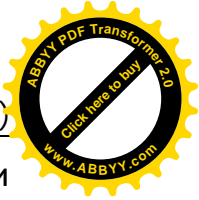
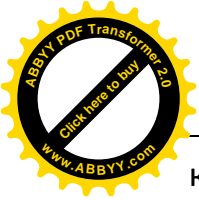

програм, що успішно реалізовані та реалізуються в різних країнах світу.

У другій половині ХХ ст. відбувається активізація інтересу світової спільноти до пошуку дієвих шляхів формування в учнів мотивації до здорового способу життя. У цей час Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) ініціювала кампанію «Здоров'я для всіх» (1977), у межах якої розпочався процес збирання і систематизації інформації щодо загрози здоров'ю населення і шляхи їх подолання [2]. Отримані результати привернули увагу суспільства до означеної проблеми, наслідком цього стало поширення державних освітніх програм, спрямованих на ознайомлення з певними ризиками для здоров'я та розвитком життєвих навичок щодо їх профілактики.

Підсумок проведеної роботи зроблено в Оттавській Хартії (ВООЗ, 1986), положеннями якої керується світове товариство щодо діяльності з проблем здоров'я і здорового способу життя. У ній визначено п'ять напрямів щодо діяльності з формування здорового способу життя: 1) формування державної політики, сприятливої для здоров'я населення; 2) створення сприятливого соціального та екологічного середовища; 3) розвиток і активізація потенціалу громад (громадських організацій); 4) розвиток персональних навичок; 5) переорієнтація традиційної системи охорони здоров'я в напрямі пріоритету профілактики над лікуванням. Саме цю кампанію вважають початком міжнародної діяльності стосовно здоров'я населення планети, а сама Хартія перекладена на 50 мов і загальноновизнана у світі як основний ідеологічний документ у цій сфері [6].

Соціально-економічна ситуація, яка склалася в нашій країні у середині 80-х років ХХ століття, вплинула на швидке і значне погіршення здоров'я людей. Ринкові реформи та перебудова суспільства, розпочаті М. Горбачовим, призвели до розпаду СРСР і суверенізації республік, що дало поштовх ринковим реформам. Реформи були зроблені за всіма основними напрямками розвитку країни: економіці, виробництві та споживанні, у військово-промисловій і сільськогосподарській сферах, в освіті та охороні здоров'я, в культурі, пенсійному забезпеченні, соціальному страхуванні тощо. Передбачалося, що введення ринкових механізмів ринкового регулювання процесів виробництва і споживання дозволить вивести країну на більш високий рівень економічного розвитку. У підсумку за основними економічними показниками Україна опинилася далеко позаду не тільки

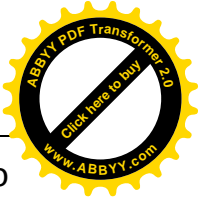
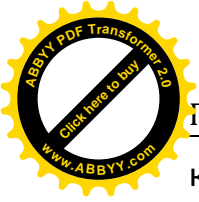

капіталістичних, а й інших колишніх соціалістичних країн. Основними характеристиками реформ стали такі явища: різко знизилися кількісні показники в таких галузях економіки, як важка промисловість, військово-промисловий комплекс, видобуток корисних копалин та їх первинна обробка. У результаті здійснення реформ відбулося масове банкрутство як середніх, так і великих підприємств промислового та сільськогосподарського призначення, організацій та установ державного і недержавного секторів економіки, а разом з ним і диференціація населення за доходами, його масове зuboжіння. Ці тенденції показують, що є всі підстави для наростання застійної бідності і, більш того, відтворення її в нових поколіннях.

Зниження можливостей у бідних сім'ях може призвести до втрати частини інтелектуального потенціалу країни. Цей прогноз має під собою реальні докази. До кінця 90-х років з'явилося покоління, що народилося і підросло в умовах бідності та злиднів [11]. У число бідних потрапили не тільки неповні та багатодітні родини, а й численні родини людей, зайнятих у бюджетній сфері. Проблему поглиблює несвоєчасність у виплатах заробітної плати. Все це призводить до значного погіршення здоров'я людей, поширення наркоманії та СНІДу.

Отже, в Україні, як і у світі загалом, склались несприятливі тенденції щодо здоров'я населення в цілому та окремих соціально-демографічних груп зокрема. Несприятливі соціально-економічні умови, екологічна ситуація в країні (вибух на Чорнобильській АЕС), неосвіченість школярів призвели до погіршення фізичного стану здоров'я дітей шкільного віку за 1986–1995 роки. Це підтверджує порівняльний аналіз зростання загальної захворюваності дітей шкільного віку. На перший план виступає патологія дихальної, травної систем, нефропатії, алергічні захворювання та гіперплазія щитоподібної залози.

Матеріали цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації» [9] засвідчують, що серед 6–18-річних учнів 56% мають низький рівень фізичного здоров'я, 36% – нижче за середній і тільки 7,5% високий. В середньому в Україні лише 7–10% випускників шкіл можна вважати здоровими, 52,6% – мають серйозні морфофункціональні відхилення, а 36–40% школярів страждають на хронічні захворювання. Кількість людей з фізичними та психічними вадами щороку зростає. А

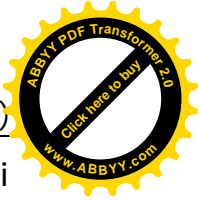
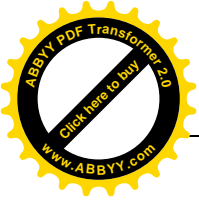

кількість людей, що займаються фізичною культурою та спортом, різко скоротилася. Викликає серйозне занепокоєння постійне погіршення загального стану здоров'я населення України [3]. Однією з головних причин цього – відсутність співпраці педагогічного колективу та батьків, необізнаність батьків з цією проблемою, відсутність свідомого ставлення до свого здоров'я як школярів, так і їх батьків, неосвіченість вчителів щодо правильних форм та методів формування, зміцнення та укріплення здоров'я учнів.

До 90-х років ХХ століття в Радянському Союзі завдання зі збереження здоров'я вирішувалися шляхом санітарно-просвітницької діяльності. Цей позитивний досвід знайшов своє відображення в Координаційній програмі наукової роботи двох академій наук СРСР, яка була затверджена в 1979 році, а потім переглянута й уточнена президіями АПН та АМН СРСР у 1984 році відповідно до задач, поставлених «Основними напрямками реформи загальноосвітньої та професійної школи» [1].

Координаційна програма лягла в основу Комплексної програми АПН СРСР на 1986–1990 рр. «Школа і здоров'я», в якій, окрім гігієнічних завдань, були поставлені і педагогічні, зокрема, посилення медико-гігієнічного виховання та формування навичок здорового способу життя в учнів. Освітня робота була побудована на актуальних і нині підходах: врахованість вікових особливостей учнів (виділені три вікові групи 7–9 років, 10–14 років та 15–17 років), відповідність тематики складовим здорового способу життя, застосування концентричного принципу побудови програми. Відбувалося реформування освіти в Україні, оновлення освітніх систем, що стало підґрунтям для розвитку НМШСЗ.

Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, що відбуваються останні тридцять років у європейських країнах і пов'язані з визнанням значущості знань як рушія суспільного добробуту та прогресу. Ці зміни стосуються створення нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання. Цілеспрямоване набуття молоддю знань, умінь і навичок, їх трансформація в компетентності сприяє особистісному культурному розвитку, розвитку технологій, здатності швидко реагувати на запити часу. Ті зміни, що відбувались в галузі освіти України, сприяли становленню шкіл сприяння здоров'ю.

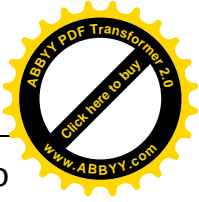
Ця ситуація спонукала до прийняття на державному рівні законодавчих актів: програм «Діти України», «Здоров'я нації», спільних наказів МОЗ та МОН України «Про прилучення до міжнародного проекту Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» від 07.02.1995 р. за № 25/31; «Про міжгалузеву координаційну раду з валеологічного виховання та освіти» від 17.01.1997 р. №15/11; «Про подальше впровадження міжнародного проекту ЄМШСЗ в Україні» від 27.07.1988 р. № 206/272.

В цей час Європейська Комісія, Євробюро Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ) і Рада Європи (1992 р.) заснували «Європейську мережу шкіл сприяння здоров'ю» та відкрили шлях до вступу в цю організацію всіх бажаючих країн. Згідно з визначенням, поданим у Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), головними стратегічними завданнями національної освіти є формування освіченої, творчої особистості, забезпечення пріоритетного розвитку людини, становлення її фізичного і морального здоров'я [12]. Тому, з огляду на цю програму в Україні, починаючи з 1995 року, впроваджується міжнародний проект «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю».

З самого початку європейська модель «Школи здоров'я» була, в основному, направлена на покращення діяльності шкільної медичної служби. Робота проводилася по трьох напрямках: освітній – інформація про здоров'я та формування мотивації до здорового способу життя на багатьох навчальних дисциплінах; медичний – удосконалення шкільної медичної служби шляхом посилення її профілактичної функції; санітарно-гігієнічний – створення відповідних умов для збереження і зміцнення здоров'я школярів [7].

Завдання шкіл, що увійшли до ЄМШСЗ, – забезпечити здоровий спосіб життя всіх членів шкільного колективу за допомогою створення такого навколишнього середовища, яке сприяло зміцненню здоров'я. Основною метою проекту є відпрацювання моделей такої діяльності в закладах освіти, яка б сприяла збереженню та зміцненню здоров'я школярів та вчителів шляхом створення відповідного соціального та фізичного середовища, цілеспрямованої роботи по формуванню валеологічної свідомості, здорового способу життя.

Школи, які працюють за згаданим міжнародним проектом, займають провідні позиції по впровадженню концепції неперервної валеологічної

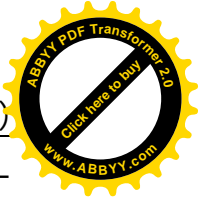
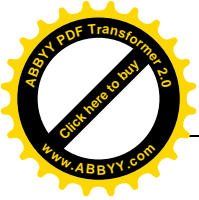

освіти в Україні (1994 р.) з метою покращення здоров'я молодого покоління, формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і психічного здоров'я. У цей час була здійснена спроба впровадити шкільний курс «Валеологія». Для цього курсу були створені відповідні навчальні програми, підручник та методичні рекомендації для вчителів. Широко застосовують різноманітні оздоровчі технології, а також удосконалюють фізичне виховання і медичне обслуговування учнів [5]. На думку О. Єжової, у той період об'єктивні умови (непідготовленість суспільної думки, недостатньо науково обґрунтована розробка шкільного курсу, відсутність кваліфікованих педагогічних кадрів тощо) звели нанівець зусилля науковців у цьому напрямі [1].

Вплинула на розвиток Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю перша конференція «Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю» під назвою «Школа зміцнення здоров'я – вклад у справу освіти, охорони здоров'я та демократії», яка відбулася 1-5 травня 1997 року в Салонікі-Халкідікі, Греції. На цій конференції була прийнята п'ятикомпонентна модель школи сприяння здоров'ю. До трьох попередніх компонентів, які були уточнені і розширені, додалися ще два: система фізичного виховання для всіх школярів; психолого-діагностична служба для всіх учасників навчально-виховного процесу [7].

В 1998 р. вийшов наказ про запровадження сучасної моделі навчального закладу – «Школа сприяння здоров'я», що є подальшим впровадженням міжнародного проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» в Україні (наказ МОЗ і МОН № 206/272 від 20.07.98 р.).

Також значною подією для подальшої розробки теоретико-методологічних засад формування шкіл сприяння здоров'ю стало створення в 1998 р. Концепції превентивного виховання дітей і молоді (автори В. Оржеховська, О. Пилипенко, С. Кириленко). Ця Концепція послугувала поштовхом для розробки низки подальших концепцій: Концепції освіти «рівний – рівному» щодо здорового способу життя серед молоді України. Програма UNAIDS «Сприяння просвітницькій роботі «Рівний – рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя», українсько-канадські проекти «Молодь за здоров'я» (1998–2001 рр.) та «Молодь за здоров'я-2» (2002–2005 рр.) сприяли розвитку шкіл сприяння здоров'ю [11].

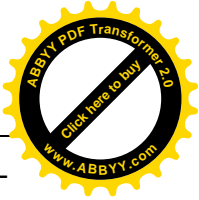
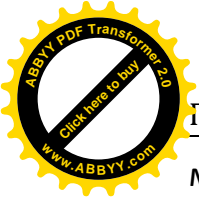

Значним поступом стала поява стратегічного документа, – Національної доктрини розвитку освіти України в XXI ст., — який заклав підвалини нової парадигми освіти – орієнтації на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентності в європейському та світовому просторах, виховання покоління молоді, що буде захищеним і мобільним на ринку праці, здатним робити особистісний духовно-світоглядний вибір, матиме необхідні знання, навички й компетентності для навчання протягом життя; визначено пропаганду здорового способу життя через освіту [8]. Визначена Національною доктриною стратегія розвитку освіти стала орієнтиром роботи проекту «Інновація та оновлення освіти для покращення добробуту та зниження рівня бідності» Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, зосередженого на проведенні досліджень з модернізації освітньої політики [11].

Пізніше був підписаний спільний наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України № 412/254 від 17.07.2002 р., який затвердив основні вимоги щодо організації навчального закладу – «Школи сприяння здоров'ю». Цей документ визначає головну мету навчального закладу – Школи сприяння здоров'ю: формування і розвиток фізично, психічно, соціально і морально здорової особистості зі стійкими переконаннями і системою знань про здоров'я і ЗСЖ, створення умов для збереження і зміцнення здоров'я учнів, підготовка їх до суспільно значущого самоствердження, самодостатності й самореалізації в дорослому житті. В основу концепції Школи сприяння здоров'ю покладено ідеї збереження, зміцнення і відтворення здоров'я учнів, учителів та батьків на основі забезпечення умов та механізмів реалізації педагогічної ідеї щодо сприяння здоров'ю; здійснення навчання і виховання в інтересах особи і суспільства, створення сприятливих умов для всебічного розвитку окремої особистості.

Програма розбудови сучасної моделі «Школа сприяння здоров'ю» потребує: 1) науково-методичного супроводу забезпечення оптимального педагогічного клімату в шкільному колективі, гуманного, освітньо-виховного середовища, комфортних умов ефективного розвитку особистості, здорового середовища проживання, спрямованого на зміцнення здоров'я дітей, їхнього фізичного розвитку, соціальної адаптації, духовного зростання, системи педагогічної підтримки дитини; 2) науково-

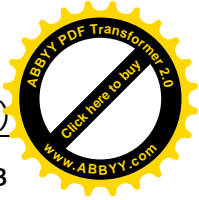
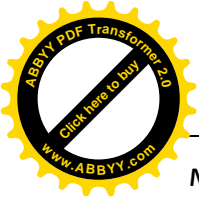
методичного супроводу навчально-виховного процесу; 3) соціально-правового супроводу захисту життя, здоров'я дитини, створення демократизованого правового простору атмосфери шкільного життя, впровадження принципів толерантності та поваги, довіри, ствердження людської гідності; 4) медично-корекційного та реабілітаційного супроводу; 5) психолого-корекційного супроводу.

За матеріалами міжнародного проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» є чіткі критерії Школи сприяння здоров'ю, якими керуються усі країни:

1. Приймає до уваги всі аспекти шкільного життя.
2. Залучає до вирішення проблеми зміцнення здоров'я підростаючого покоління місцеву владу та громадські організації.
3. Передбачає цілісний підхід до індивідуального здоров'я дитини, який розглядає як систему складових – фізичне, психічне, духовне, соціальне здоров'я.
4. Створює освітньо-виховне середовище, яке має значення для цілісного розвитку особистості.
5. Зосереджується на активній участі учнів в оздоровчих програмах різних напрямів.
6. Визначає, що необхідною умовою здорового способу життя є накопичення знань, формування необхідних переконань та вироблення в учнів навичок, вмінь здорового способу життя.
7. Визначає важливість шкільного оточення з точки зору його естетичного впливу на здоров'я учнів та персоналу.
8. Розглядає здоров'я та добробут персоналу як важливу складову частину зміцнення здоров'я в школах, персонал грає взірцеву роль для учнів.
9. Вважає підтримку батьків і співробітництво з ними важливим завданням.
10. Включає в себе не лише медогляди та профілактику хвороб, але й активне формування валеологічного світогляду.

Отже, освіта в галузі здоров'я має поєднувати засвоєння необхідних знань, формування певного ставлення та конкретних навичок, необхідних для позитивної поведінки, збереження та розвитку здоров'я.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень.
Таким чином, можна вважати, що передумовами розвитку Національної

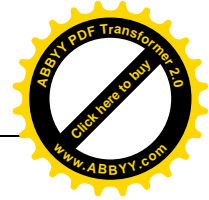
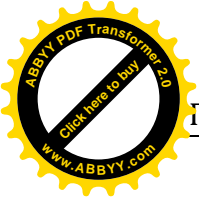

мережі шкіл сприяння здоров'ю є: 1) низький фізичний розвиток учнів другої половини ХХ ст.; 2) низький рівень стану фізичного і психічного здоров'я учнів; 3) погіршення соціально-економічних умов; 4) гуманізація освітньої політики.

У подальших дослідженнях планується виконати порівняльний аналіз діяльності Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю та Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю, на основі з'ясованих організаційно-педагогічних засад побудувати структурно-функціональну модель Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єжова О. О. Формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів: монографія / О. Єжова. – Суми : Вид-во «МақДен», 2011. – 412 с.
2. Здоровье для всех к 2000 году // Материалы ВООЗ при ООН, 1995.
3. Комарова Н. М. Формування здорового способу життя молоді: Київський досвід / Н. М. Комарова, П. Шату. – К.: Здоров'я, 2001. – 56 с.
4. Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні / [Т. Є. Бойченко, Н. В. Вадзюк, В. О. Мовчанюк та ін.] // Шкільний курс «Валеологія»: зб. праць. – К.: Освіта, 1994. – 78 с.
5. Концепція освіти «рівний-рівному» щодо здорового способу життя серед молоді України / Оржеховська В. М., Пилипенко О. І., Андрущак Л. І. – К.: Міленіум, 2002. – 20 с.
6. Молодь за здоровий спосіб життя. Щорічна доповідь президента України, Кабінету міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2009 року) / [Романова Н. Ф., Белишев О. В., Вакулєнко О. В. та ін.]. – К.: ТОВ «Основа», 2010. – 156 с.
7. Науменко Ю. В. Современная практика здоровьесберегающего образования / Ю. В. Науменко // Валеология. – 2006. – № 3. – с. 44–52.
8. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. – 2001. – № 29. – С. 4–6.
9. Про затвердження Цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації» від 1 вересня 1998р. №963/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U963_98.html
10. Про подальше впровадження міжнародного проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» в Україні: наказ Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти України від 20.07.1998 №206/272 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>.
11. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: «К.І.С.», 2003. – 296 с.
12. Україна. Кабінет міністрів. Про державну національну програму «Освіта». (Україна ХХІ століття). Постанова від 3 листопада 1993 р. №896 // Освіта. – 1993. – № 44. – С. 4.

РЕЗЮМЕ

А. А. Беседина Предпосылки возникновения национальной сети школ содействия здоровью.

В статье исследуются предпосылки возникновения Национальной сети школ содействия здоровью. Проанализирована нормативно-правовая база, направленная на обеспечение здорового образа жизни в школах Украины. Акцентируется внимание на необходимости организации школ содействия здоровью, их готовности к участию в проекте.

Ключевые слова: *здоровье, сохранение здоровья, формирование здорового образа жизни, ценностное отношение к здоровью, школы содействия здоровью, сеть школ, Национальная сеть школ содействия здоровью, Европейская сеть школ содействия здоровью.*

SUMMARY

A. Besedina. Peculiarities of national network schools location to health creation.

The peculiarities of location of National schools network to health creation is shown out. The normative – low base towards healthy life style in Ukraine is analyzed. The attention the needs of healthy schools organization, their activities to participation in the project is payed out.

Key words: *health, health creation, formation of healthy life style, valued attitude towards health, schools of assistance a health, network of schools, Nation Network of Health Promoting Schools, European Network of Health Promoting Schools.*

УДК 37.018.32.034

О. М. Ващенко

Педагогічний інститут Київського
університету імені Бориса Грінченка

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ І НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ 1–4 КЛАСІВ

В статті розкриті особливості створення моделі для підвищення ефективності управління педагогічним процесом з формування вмінь і навичок здорового способу життя молодших школярів. Зроблено характеристику загальних педагогічних принципів та специфічних принципів формування у молодших школярів умінь та навичок здорового способу життя.

Ключові слова: *здоровий спосіб життя, модель, молодші школярі, принципи, система, педагогічне моделювання.*

Постановка проблеми. Підґрунтям здоров'язберезувального навчально-виховного процесу сучасної початкової школи має бути створення педагогічної моделі формування умінь і навичок здорового способу життя молодших школярів як цілісного цілеспрямованого процесу сприяння дитині в усвідомленні нею здоров'я та залученні її до процесу власного здоров'я.